

„Dolgozni csak pontosan szépen...”

(József Attila születésének 100. évfordulójára)

Ahogy beszámoltunk lapunkban más helyen, a füzeggyarmati unitárius Egyházközség és a Hegyesi János Városi Könyvtár „Ismerjük meg önmagunkat és egymást – Írók és költők társaságában, másként” címmel egy sorozatot indított nem ismert, vagy alig ismert és félreismertetett értékeink bemutatására. Nagy vállalkozás, mert nem hívnak drága művészeket (nem lenne miből!), hanem saját magunkat mutatjuk meg, hogy látva lássanak. Az esztendő adta a kezdést, mert az UNESCO József Attila-évének nyilvánította 2005-öt. Évek óta pedig a József Attila születésnapja a Költészet Napja kis hazánkban. Amikor az emlékezés anyagát állítottam össze, nagy gondban voltam, mert nekünk egy olyan költőt tanítottak, aki egyebet sem csinált, csak „osztályharcolt”, addig, amíg eljutott az öngyilkosságig Balatonszárszón. Évek óta olvasom verseit, és mind jobban meggyőződtem erről, a költő zsenialitásához méltatlan beállításról. Döbbenettel láttam egyik TV-adásban, hogy még szülőháza falán ott díszelg az a tábla, amely a „proletáriátus” nagy költőjének szülőhelyére emlékeztet. (Nem csodálkozom e kis hazában, ahol a települések tele vannak Lenin utcákkal, ahol egyik patinás egyetemünk aulájában Marx szobra úgy várja az érkezőt, mint Krisztus-feszület a katolikus hívőt! (Elofvastam legálább tucatnyi ítézés-művet, de azok még távolabb vittek az igazi József Attilától. Találkoztam Szörényi László megdöbbentő írásával is aki arról értekezett, hogy minden, úgynevezett „akadémiai összes” hamis, mert tízesével hagyták ki belőlük a nagy horderejű verseket, vagy kipontozták a prózákat, legyen szó Babitsról, Kosztolányiról, József Attiláról vagy bárkiről, mert a marxista szemlélet amit nem fogadott be, azt a szerző meg se írta. József Attilával kapcsolatban is előfordult, hogy a kötetekben nem szerepelt például a „Nem! Nem! Soha!” és más hasonló tartalmú verse. Egyszer véletlenül belekerült az 50-es évek elején, de az egészet azonnal bevonták, eltüntették, lenyelték. Medvigy Endre irodalomtörténésznek köszönhetően lassan nagyjaink úgy állnak meg előttünk, ahogy éltek, alkottak, és nem elferdítve meghamisítva. (Lásd Medvigy Endre: A magyarokhoz című gyűjteményét.) Nagyon meg akartam találni azt a tragikus sorsú költőt aki harminchat fokos lázban égett el fiatalon, fájdalomosan, aki valójában jó kedélyű ember volt, akit a fájdalom zsenijének, az értelem vértanújának látták sokan addig, amíg József Jolán meg nem írta a leghazugabb könyvek egyikét, A város peremén-t. Elhagytam hát azt a kéttucatnyi verset, amit a „proletárköltő” írt, és amit, ha tovább élt volna, bizonyára megtagadott volna, mint ahogy megtagadta azokat, akik kitagadták a mozgalomból, mert szerette fajtáját és félték zsenialitásától, és elmerültem a hovatarozásról, a hazáról, a családról, vallásról és más témákról született verseiben, még a filozofikusokban is! Nem érdekel az sem, hogy orvosok, pszichoanalitikusok hány kötetre valót írtak össze betegségéről, ami végül is tragédiába kergette. A mű a fontos, a szép szó, a megtermékenyítő gondolat. Egyik verscímét parafrázálva kiál-

tok fel én is: Íme, hát megeltem a Költő József Attilát! Álljon itt tematikai csoportosítás nélkül néhány szép gondolata, amelyek többször kellene elhangozzanak: „Valami nagy-nagy tüzet kéne rakni, / hogy melegednének az emberek.” Vagy kiegészítve a címsort: „Dolgozni csak pontosan szépen, / ahogy a csillag megy az égen, / úgy érdemes.” „Igazi lelkünket, akárcsak az ünneplő ruhákat, gondosan őrizzük meg, hogy tiszta legyen majd az ünnepekre.” „Az égbolt fejünk fölül / elvitorlázott a pénztárcákba.” „A semmi ágán ül szívem / kis teste hangtalan vacog, / köréje gyűlnek szelíden, / s nézik, nézik a csillagok.” „Eltem és ebbe más is belehalt már.” „Még nem nagy az ember, / De képzelet, hát szertelen! / Kísérje két szülője szemmel: / a szellem és a szerelem.” „S mégis, magyarnak számkivetve, / lelkem sikoltva megriad / édes Hazám, fogadj szívedbe, / hadd legyenek hűséges fiad!” „...adj emberséget az emberiségnek, / adj magyarságot a magyarnak!” „Retteg a szegénytől a gazdag, / s a gazdagtól fél a szegény, / Fortélyos félelem igazgat / minket, s nem csalóka remény.” „...rendezni végre közös dolgainkat, / ez a mi munkánk: és nem is kevés!” „Amit szívedbe rejtessz, / szemednek tárd ki azt, / amit szemeddel sejtessz, / szíveddel várd ki azt.” „Minden mosolyod, mozdulatod, szavad / őrzöm, mint hulló tárgyakat a föld, / Elmémbe, mint a fémbe a savak, / ösztöneimmel belemartalak.” „Ha megszeretlek, kopogtatás nélkül bejöhetsz hozzám.” Csillagok gyúlnak és lehullnak, / de te megálltál szememben.” „Nagyon szeretlek, hisz magamat szintén / nagyon meg tudtam szeretni veled.” „Jöjj el, szabadság! Te szűl nekem rendet, / jó szóval oktasd, / játszani is engedd / szép, komoly fiadat!” „Szeretlek, mint anyját a gyermek, / mint mélyüket a hallgatag verem. / Szeretlek, mint a fényt a termék, / mint lángot a lélek, / test a nyugalmat! / Szeretlek, mint élni szeretnek / halandók, amíg meg nem hálnak.” „Isten-járás van, csöndesek legyünk. / Valaki bús dalokat dalol, / tudom kicsoda: ő az, énekel, / csak énekelget bennünk valahol. /...Az Úristen minket nagyon szeret, / minket mindennap látogat, / nehéz, kegyetlen nehéz a lába, / s egy-két magyar szív néha megszakad.” „Most már tudom őt mindenképpen, / minden dolgában tetten értem, / S tudom is, mért szeret engem, / tetten értem az én szívemben.” „Megáll Isten, megáll a világ, / gyönyörrel bámul ily csudát, / hogy vasököllel, ha akar, / szabad s egész lesz a magyar.” „Nem lesz kisebb Hazánk, egy arasszal sem, / Úgy fogsz tündökölni, mint régen, fényesen, / Magyar rónán, hegyen egy kiáltás zúg át: / Nem engedjük soha! soha! Árpád honát!”

Aki így talál rá a 100 éves József Attilára, annak más lesz ezután április 11-e, a Költészet Napja. A szennyet, hordalékot sodró vizek lefutnak és a kő, az érték megmarad, s lesz miből építkezni, Kőműves Kelemeneként új Dévavárákat. Ehhez adjon az emlékezés erőt!

(Részlet egy hosszabb felolvasásból)

Balázsi László